

بسم الله الرحمن الرحيم

استدراکات جلسه ۴۶ تدریس بلاغت (۱۰ آذر ۹۸)

در «تنبيه سوم تعريف مسند اليه بالاضمار» يعنى «الاظهار فى مقام الاضمار» كه جواهر البلاغه ۴ غرض ذكر كرد، مى توان دو غرض ديگر هم اضافه كرد:

۱. بيان عينيت: مثلاً در آیه ۷ احقاف آمده است:

وَ إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ

علامه جوادی حفظه الله در درس مى فرمودند اينکه به جاى «للحق» نفرمود: «لها» با آنکه جا داشت ضمير بيايد به جهت بيان عينيت است: «آياتنا بينات» همان «الحق» است (الكامل فى الحقيّة: ال استغراق صفات).

۲. بيان علت

مثلاً در آیه ۳۸ كهف: ﴿اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا﴾

ظاهر آن است كه اگر مى فرمود: «به» روشن نمى شد كه ضمير به «الله» باز مى گردد يا «ربى». درست است كه از باب «الاقرب فالاقرب» ظاهر در اين مى بود كه به «ربى» باز مى گردد ولى «ربى» را ذكر كرد هم به اين جهت كه به مرجع ضمير تصريح كند تا شكى در آن نيايد و هم بيان «علت» كند. اگر شرك نمى ورزم به جهت اين است كه او «رب من» است. وقتى او ربّ است ديگر شريك چه معنا دارد؟

در انتهای بحث «تعریف المسند الیه بالعلمیة» شعری منسوب به امام زین العابدین علیه السلام در جواهر آمد (۳ بیت) که فرصت ترجمه اش در کلاس نشد:

لَا غُرُوانَ قُتِلَ الْحُسَيْنُ؛ وَ شَيْخُهُ قَدْ كَانَ خَيْراً مِنْ حُسَيْنٍ وَ أَكْرَمًا
فَلَا تَفْرَحُوا يَا أَهْلَ كُوفَانَ بِالَّذِي أُصِيبَ حُسَيْنٌ كَانَ ذَلِكَ أَعْظَمًا
قَتِيلٌ بِشَطِّ النَّهْرِ نَفْسِي فِدَاؤُهُ جِزَاءُ الَّذِي أَرْدَاهُ نَارُ جَهَنَّمَ

این اشعار در «مثیر الاحزان، ۸۹» آمده و در «ترجمه فہری از لہوف، ۱۵۹» نیز هست.

ترجمه آن ای بسا چنین باشد:

- اگر حسین کشته شد، این رویدادی شگفت انگیز نیست، چرا که پدر گرانقدرش // بہتر و کریم تر از او بود [ولی در این راه جان را در طبق اخلاص نهاد و به بارگاہ دوست ہدیہ کرد].

- ای مردم کوفہ! شادی نکنید بہ این سوگ سہمگینی کہ // بر حسین وارد آمدہ است چرا کہ آنچه بر او وارد شدہ از ہر مصیبتی بزرگ تر است؛

- او کشتہ ای است ملصق بہ ساحل فرات، جان من بہ فدای او // و بدانید کہ کیفر آن کس کہ او را بہ ہلاک افکند، آتش شعلہ ور دوزخ است.